

B9-0109/2021

3.2.2021

ÁLLÁSFOGLALÁSI INDÍTVÁNY

a B9-0000/2021. számú szóbeli választ igénylő kérdéshez

az eljárási szabályzat 136. cikkének (5) bekezdése alapján

az Asztravecben (Belarusz) található atomerőmű biztonságosságáról
(2021/2511(RSP))

Cristian-Silviu Buşoi

az Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság nevében

B9-0109/2021

**Az Európai Parlament állásfoglalása az Asztravecben (Belarusz) található atomerőmű biztonságosságáról
(2021/2511(RSP))**

Az Európai Parlament,

- tekintettel az Európai Tanács 2020. december 10–11-i következtetéseire,
 - tekintettel az asztraveci atomerőmű biztonságosságáról szóló, a Bizottsághoz intézett kérdésre (O-000004/2021 – B9-0000/2021),
 - tekintettel eljárási szabályzata 136. cikkének (5) bekezdésére és 132. cikkének (2) bekezdésére,
 - tekintettel az Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság által benyújtott állásfoglalási indítványra,
- A. mivel a külső határain belüli és kívüli nukleáris biztonság egyaránt kulcsfontosságú prioritás az Európai Unió számára;
- B. mivel az Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportja (ENSREG) összefogja az Unión belül és kívül található atomerőművek szakértői értékelése során szerzett széles körű szakértelmet;
- C. mivel az ENSREG szakértői értékelő csoportja a szükséges előkészítő tevékenységeket, többek között a szakértői értékelő csoport írásbeli kérdéseire adott válaszok beérkezését követően, 2018 márciusában látogatást tett Belaruszban és az asztraveci atomerőműben, és 2018 júliusában közzétette végleges jelentését;
- D. mivel az ENSREG felszólította a belarusz hatóságokat, hogy dolgozzanak ki nemzeti cselekvési tervet a szakmai felülvizsgálati jelentésben meghatározott, a biztonság javítására vonatkozó valamennyi ajánlás időben történő végrehajtásának biztosítására, amely a jövőben független felülvizsgálat tárgyát képezné, ahogyan ez az összes olyan uniós és nem uniós ország esetében történik, amely részt vesz a stresszteszt folyamatában;
- E. mivel Belarusz 2019 augusztusában tette közzé nemzeti cselekvési tervét, de csak 2020 júniusában, az EU ismételt kérésére és komoly, magas szintű nyomásgyakorlása után egyezett bele egy újabb ENSREG-szakértői értékelésbe;
- F. mivel ez a további szakértői értékelés folyamatban van, az elkövetkező hónapokban pedig az ENSREG befejezi és közzéteszi megállapításait, illetve egy, az ENSREG plénuma által kibocsátott előzetes jelentés készítésére törekszik, amelyet az erőműnek a belarusz hatóságok által 2021 márciusára tervezett kereskedelmi beindítása előtt át kell adni a belarusz hatóságoknak;
- G. mivel az atomerőmű 2020. november 3-án megkezdte a villamosenergia-termelést, annak ellenére, hogy számos biztonsági aggály továbbra is fennáll, és anélkül, hogy

rendelkezésre állna bizonyíték a 2018. évi uniós szakértői értékelés és a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) ajánlásai végrehajtásának mértékéről;

- H. mivel az erőmű fizikai beindítására működési engedély hiányában került sor, azok után, hogy az engedélyezési eljárás 2020 júliusában megváltozott;
- I. mivel a Belarusz és az EU közötti villamosenergia-kereskedelem 2020. november 3-án, az asztraveci erőműnek a villamosenergia-hálózathoz való csatlakoztatásával megszűnt, miután a balti államok 2020 augusztusában úgy döntöttek, hogy mihelyt az asztraveci erőmű megkezdi a villamosenergia-termelést, ők megszüntetik Belarusszal a villamosenergia-kereskedelmet;
 - 1. aggodalmának ad hangot amiatt, hogy az asztraveci atomerőmű a litvániai Vilniustól 50 km-re és más uniós országok, Lengyelország, Lettország és Észtország közvetlen közelében található;
 - 2. sajnálatának ad hangot amiatt, hogy a projektet a belarusz polgárok tiltakozása ellenére hajtják végre, és hogy az asztraveci erőmű építésével kapcsolatos tudatosság növelésére törekvő belarusz civil szervezetek tagjait üldözik és jogellenesen letartóztatják;
 - 3. aggodalommal állapítja meg, hogy az erőművet Belarusz és Oroszország geopolitikai projektjeként hajtják végre, és hogy annak megépítése és jövőbeli működése potenciális veszélyt jelent az Európai Unióra és tagállamaira a biztonság, az egészség és a környezetvédelem tekintetében;
 - 4. továbbra is aggódik a legszigorúbb nemzetközi környezetvédelmi és nukleáris biztonsági előírásoknak, köztük a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség ajánlásainak meg nem felelő atomerőmű elszigetelt beindítása miatt;
 - 5. sajnálatának ad hangot amiatt, hogy folyamatosan hiányzik az átláthatóság és a hivatalos információ a reaktor 2020-as üzembehelyezési szakaszában ismétlődő üzemszünetekről és a berendezések – köztük négy feszültségtranszformátor és a hűtőrendszerek – meghibásodásáról, miközben az erőmű építési szakaszából nyolc eseményről van tudomásunk, amelyek közül kettő a reaktor nyomástartó edényével kapcsolatos incidens;
 - 6. megjegyzi, hogy a 2018-as uniós szakértői értékelés számos hiányosságot tárt fel, és hogy a jelentések szerint az ajánlások eddig csak korlátozott számban valósultak meg, és hogy a végrehajtást EU-s szakértőknek kell ellenőrizniük;
 - 7. megjegyzi, hogy a biztonsági incidensek mennyisége és gyakorisága komoly aggályokat vet fel az erőmű tervezési, gyártási és összeszerelési szakaszainak gyenge minőségbiztosítása és ellenőrzése, valamint alacsony működési biztonsága miatt, amelyekkel az uniós szakértői értékelés során megfelelően foglalkozni kell;
 - 8. felszólítja Belaruszt, hogy haladéktalanul gondoskodjék a nemzetközi nukleáris és környezetvédelmi biztonsági előírások teljes körű tiszteletben tartásáról, valamint a nemzetközi hatóságokkal való átlátható, inkluzív és konstruktív együttműködésről; felkéri Belaruszt, hogy szüntesse meg a NAÜ-előírások és a szakértői ajánlások szelektív alkalmazását;

9. megjegyzi, hogy a nukleáris biztonsági előírásokat nemcsak a tervezés és az építkezés során, hanem az atomerőmű üzemeltetése során is kiemelt prioritásként kell kezelni, és azokat folyamatosan független szabályozónak kell felügyelnie;
10. aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a jelenlegi belarusz szabályozó hatóság (Goszatomnadzor – a veszélyhelyzetekért felelős minisztérium égisze alatt működő Állami Nukleáris Biztonsági Felügyelet) állandó politikai nyomásnak van kitéve, és sem formai, sem tartalmi szempontból nem rendelkezik kellő függetlenséggel; ezért hangsúlyozza, hogy az erőmű működési szakaszában is döntő fontosságú az átlátható és körültekintő szakértői értékelés;
11. tudomásul veszi az országhatáron áttérjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, 2020. december 11-i ENSZ–EGB-egyezmény (Espooi Egyezmény) részes feleinek az egyezmény szerinti kötelezettségek Belarusz általi, az asztraveci fehérorosz atomerőmű tekintetében történő teljesítéséről szóló határozatát, és sürgeti Belaruszt, hogy biztosítsa az Espooi Egyezmény teljes körű végrehajtását;
12. hangsúlyozza, hogy a létesítmény közelében található uniós országokban korai előrejelző rendszert kell kiépíteni és fenntartani a sugárzás mérésére;
13. felhívja a belarusz hatóságokat, hogy teljes mértékben működjenek együtt az Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportjával (ENSREG) az ellenállóképességi próbák folyamatában, beleértve a belarusz nemzeti cselekvési terv hivatalos felülvizsgálatát és sürgős végrehajtását;
14. sajnálja, hogy az ENSREG által az asztraveci üzemben tett szakértői felülvizsgálati kiküldetést, amelyet eredetileg 2020 decemberére terveztek, a vendéglátó oldalán felmerülő szervezeti okok, valamint a Covid19-világjárvány miatt törölni kellett;
15. üdvözlöi a jelenlegi uniós szakértői értékelés első szakaszát, amely a 2021. február eleji helyszíni látogatásból áll; hangsúlyozza a szakértői értékelési folyamat időben történő befejezésének és megállapításai közzétételének fontosságát, és azt, hogy legalább egy előzetes jelentést még 2021 márciusa előtt továbbítani kell Belarusznak, ahol a hatóságok tervezik az erőmű kereskedelmi üzembe helyezését; megjegyzi, hogy valamennyi biztonsági kérdés egyformán fontos, és ezekkel az erőmű kereskedelmi megkezdése előtt foglalkozni kell;
16. mélyszéges sajnálatának ad hangot az erőmű 2021. márciusi, elstetett kereskedelmi üzembe helyezése miatt, és hangsúlyozza, hogy az ENSREG valamennyi biztonsági ajánlását végre kell hajtani ahhoz, hogy az atomerőmű megkezdhesse kereskedelmi működését; ösztönzi a Bizottságot, hogy szorosan működjön együtt a belarusz hatóságokkal annak érdekében, hogy felfüggeszék a beindítási folyamatot mindaddig, amíg az uniós stresszteszt valamennyi ajánlását teljes mértékben végre nem hajtják, és a biztonsági szempontból szükséges összes javítást végre nem hajtják, valamint azt követően, hogy a belarusz társadalmat és a szomszédos országokat megfelelően tájékoztatják a meghozott intézkedésekről;
17. felhívja a Bizottságot és az ENSREG-et, hogy folytassák az üzem átlátható és körültekintő szakértői értékelését, ragaszkodjanak az összes ajánlás azonnali végrehajtásához, és biztosítsák a végrehajtási folyamat hatékony nyomon követését,

beleértve a szakértői értékelő csoport által az asztraveci telephelyen – többek között a létesítmény üzemeltetése során – tett rendszeres látogatásokat; hangsúlyozza e tekintetben a Nemzetközi Atomenergia-ügynökséggel való hatékony együttműködés fontosságát;

18. megjegyzi, hogy a balti országok között létrejött, a villamos energia Fehéroroszországgal való kereskedelmi kereskedelmének beszüntetéséről szóló közös megállapodás ellenére a Fehéroroszországból származó villamos energia az orosz hálózaton keresztül továbbra is beléphet az uniós piacra;
19. emlékeztet az Európai Tanács 2020. december 10–11-i következtetéseire, és támogatja az erőfeszítéseket olyan intézkedések megfontolására, amelyek megakadályoznák a kereskedelmi célú villamosenergia-behozatalt harmadik országoknak az EU által elismert biztonsági szintet el nem érő nukleáris létesítményeiből, köztük az asztraveci atomerőműből;
20. felkéri a Bizottságot, hogy mérjen fel és javasoljon intézkedéseket a Fehéroroszországgal folytatott villamosenergia-kereskedelem felfüggesztésére a nemzetközi kereskedelmi, energiaügyi és nukleáris jogi kötelezettségeknek megfelelően, annak biztosítása érdekében, hogy az asztraveci erőműben termelt villamos energia ne kerüljön be az uniós energiapiacra, míg Észtország, Lettország és Litvánia továbbra is a BRELL hálózathoz kapcsolódik;
21. hangsúlyozza, hogy stratégiai szempontból milyen fontos a balti villamosenergia-hálózat és a kontinentális európai hálózat szinkronizálásának felgyorsítása, és kiemeli, hogy az asztraveci atomerőmű jövőbeli működése semmilyen módon nem akadályozhatja Észtország, Lettország és Litvánia leválasztását a BRELL-hálózathoz, illetve hogy az Európai Uniónak folytatnia kell a három balti állam integrálását az uniós villamosenergia-hálózatba;
22. teljes szolidaritását fejezi ki a belarusz állampolgárokkal és az uniós országok azon állampolgáraival, akiket közvetlenül érint az asztraveci erőmű építése, illetve üzemeltetése, és kéri az EU és intézményei további magas szintű bevonását ebbe a rendkívüli európai jelentőségű ügybe;
23. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Bizottságnak, a Tanácsnak, valamint a tagállamok kormányainak és parlamentjeinek.